

Дзіцячы і Мастацтва

Год выдання 36-ы
№ 82 [2236]
17 кастрычніка 1967 г.
АУТОРАК
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

ЗАКЛІКІ ЦК КПСС

ДА 50-ГОДДЗЯ ВЯЛІКАЙ КАСТРЫЧНІЦКАЙ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭВАЛЮЦЫІ

1. Няхай жыве слаўнае 50-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі!
2. Няхай жыве Вялікі Кастрычнік, які адкрыў новую эпоху сусветнай гісторыі — эпоху ўсеагульнага рэвалюцыйнага абнаўлення свету, пераходу ад капіталізму да сацыялізму!
3. Няхай жыве Вялікі Кастрычнік, які назаўсёды вызваліў народы нашай краіны ад капіталістычнага рабства і нацыянальнага прыгнёту!
4. Няхай жыве Кастрычніцкая рэвалюцыя, якая прынесла працоўным вялікія сацыяльныя дабрабыты — права на працу, адукацыю, адпачынак, ахову здароўя, забеспячэнне ў старасці, няўпільны рост дабрабыту!
5. Няхай жыве марксізм-ленінізм — ідэйны сцяг Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, пундводная зорка працоўных усіх краін у барацьбе супраць класавога і нацыянальнага прыгнёту, за перамогу сацыялізму і камунізму!
6. Няхай жыве ў стагоддзі імя натхніцеля і арганізатара Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, праўдывага Камуністычнай партыі, кіраўніка першай у свеце дзяржавы рабочых і сялян — Уладзіміра Ільіча Леніна!
7. Слава вялікаму савецкаму народу — доблеснаму будаўніку камунізму, мужнаму барацьбіту за свабоду, мір і шчасце працоўных!
8. Няхай вечно жыве ў памяці народнай беспрыкладнай подзвіг большавікоў-ленінцаў, герояў Кастрычніка і грамадзянскай вайны, усіх бяспрыкладных барацьбітоў за перамогу сацыялізму!
9. Слава братам па класу, інтэрнацыяналістам зарубежных краін, якія ўзялі сцяг барацьбы ў падтрымку маладой Рэспублікі Саветаў, гераічна змагаліся ў радах Чырвонай Арміі супраць палчышчаў інтэрвентаў і белагвардзейцаў!
10. Слава гераічным савецкім воінам, партызанам і падпольшчыкам Вялікай Айчыннай вайны!
11. Вечная памяць героям, якія аддалі сваё жыццё за перамогу рэвалюцыі, свабоды і незалежнасці нашай Радзімы!
12. Слава будаўнікам першых пяцігодкаў — мужным барацьбітам за індустрыялізацыю краіны і калектывізацыю сельскай гаспадаркі!
13. Няхай жыве гераічныя рабочыя клас Краіны Саветаў — перадавая і вядучая стваральная сіла ў барацьбе за пабудову камунізму ў СССР!
14. Няхай жыве гераічнае калгаснае сялянства — актыўны будаўнік камунізму!
15. Няхай мацнее і працвітае саюз рабочага класа і калгаснага сялянства — непарушная аснова Савецкай сацыялістычнай дзяржавы!
16. Няхай жыве слаўная савецкая інтэлігенцыя — актыўны ўдзельнік будаўніцтва камуністычнага грамадства ў нашай краіне!
17. Няхай жыве ленинская Камуністычная партыя Савецкага Саюза — праўдывы перамаганосны пралетарскі рэвалюцыі, натхніцель і арганізатар будаўніцтва камунізму ў нашай краіне!
18. Працоўныя Савецкага Саюза! Цясней згуртавацца пад ленинскім сцягам Камуністычнай партыі!
Няхай жыве вялікае і непарушнае яднанне партыі і народа!
19. Няхай жыве народжаная Вялікім Кастрычнікам наша родная многанациянальная Савецкая сацыялістычная дзяржава!
20. Няхай жывуць Саветы дэпутатаў працоўных — сапраўды народныя органы ўлады!
- Няхай развіваецца і мацнее савецкая сацыялістычная дэмакратыя, расце актыўнасць працоўных у кіраванні справамі краіны!
21. Няхай вечно жыве і працвітае брац-

22. Няхай жывуць савецкія прафсаюзы — школа кіравання і гаспадарання, школа камунізма!
23. Няхай жывуць савецкія жанчыны — актыўныя будаўнікі камуністычнага грамадства!
24. Няхай жыве Ленинскі камсамол — верны памочнік і рэзерв Камуністычнай партыі, перадавы атрад маладых будаўнікоў камунізму!
25. Юнакі і дзяўчаты! Будзьце вернымі прадаўжальнікамі рэвалюцыйных традыцый Вялікага Кастрычніка! Змагайцеся за перамогу камуністычных ідэалаў!
26. Піянеры і школьнікі! Добра вучыцеся, любіце і паважаўце працу! Рыхуйцеся стаць актыўнымі барацьбітамі за справу Леніна, за камунізм!
27. Няхай жывуць аваяныя славы перамог доблесных Савецкіх Узброеных Сіл, якія сталі на варце завабў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, завабў сацыялізму!
28. Народы Савецкага Саюза! Будаўніцтва камунізму — наш патрыятычны і інтэрнацыянальны абавязак! Усе сілы на паспяховае выкананне задач камуністычнага будаўніцтва, вызначаных Праграмай партыі і XXIII з'ездам КПСС!
29. Слава перадавым калектывам — пераможцам сацыялістычнага спаборніцтва ў гонар п'яцідзясяцігоддзя Вялікага Кастрычніка! Вышэй сцяг барацьбы за паспяховае выкананне заданняў пяцігодковага плана!
- Гарачае прывітанне ўдзельнікам і калектывам камуністычнай працы!
30. Працоўныя Савецкага Саюза! Змагайцеся за няўпільны рост народнай гаспадаркі — асновы далейшага ўздыму матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця народа!
31. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі прамысловасці, будаўніцтва, транспарту і сувязі! Больш поўна выкарыстоўвайце перавагі і магчымасці сацыялізму! Дабівайцеся павышэння эфектыўнасці грамадскай вытворчасці!
32. Калгаснікі, работнікі саўгасаў, спецыялісты сельскай гаспадаркі! Дабівайцеся высокіх і ўстойлівых тэмпаў развіцця сельскай гаспадаркі! Змагайцеся за павышэнне эфектыўнасці калгаснай і саўгаснай вытворчасці!
33. Работнікі бытавога абслугоўвання і гандлю! Усямерна павышайце якасць работ і культуру абслугоўвання насельніцтва, больш поўна і лепш задавальніце запатрабаванні савецкіх людзей!
34. Працоўныя Савецкага Саюза! Настойліва змагайцеся за камуністычныя адносіны да працы і грамадскай уласнасці, умацаванне сацыялістычнай дысцыпліны і арганізаванасці!
35. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі, працаўнікі сельскай гаспадаркі! Няўпільна павышайце прадукцыйнасць працы — самае важнае, самае галоўнае для перамогі новага грамадскага ладу — камунізму!
36. Рабочыя, работніцы, інжынеры і тэхнікі! Усямерна павышайце якасць прадукцыі, настойліва зніжайце яе сабекошт!
37. Рабочыя і работніцы, інжынеры і тэхнікі, працаўнікі сельскай гаспадаркі! Акцыяўна ўключайце комплексную механізацыю і аўтаматызацыю вытворчасці! Настойліва ўкараняйце ў народную гаспадарку навуковую арганізацыю працы, найвышэй дасягненні навукі, тэхнікі і перадавы вопыт!
38. Дзелячы навукі і тэхнікі! Больш актыўна змагайцеся за паскарэнне навукова-тэхнічнага прагрэсу нашай Радзімы, за далейшы росквіт навукі!

39. Дзелячы літаратуры і мастацтва! Высока нясіце сцяг партыйнасці, народнасці, ідэйнасці савецкага мастацтва, удасканалвайце сваё мастацкае майстэрства, аддавайце ўсе сілы і здольнасці палітычнаму, маральнаму, эстэтычнаму выхаванню будаўнікоў камунізму!
40. Работнікі асветы і культуры! Удасканалвайце народную асвету, нясіце культуру ў масы! Выхоўвайце ў падрастаючага пакалення працавітасць, калектывізм, адданасць справе камунізму!
41. Палымнае брацкае прывітанне камуністычным і рабочым партыям — баявому авангарду рабочага класа і ўсіх працоўных, стойкім барацьбітам за ўсталяванне на зямлі светлай мары чалавецтва — камунізму!
42. Няхай мацнее адзінства і згуртаванасць міжнароднага камуністычнага руху на аснове марксізма-ленінізму і пралетарскага інтэрнацыяналізму!
43. Брацкае прывітанне народам сацыялістычных краін, якія будуць сацыялізм!
44. Няхай жыве сусветная сацыялістычная сістэма — трыумф вялікай справы Кастрычніка, гістарычная завабў міжнароднага рабочага класа!
Няхай мацнее згуртаванасць, брацкая дружба і адзінства краін сацыялізму!
45. Брацкае прывітанне рабочаму класу капіталістычных краін — стойкаму барацьбіту супраць манапалістычнага капіталу, за палітычны і сацыяльна-эканамічны правы працоўных, за перамогу сацыялістычных ідэалаў!
46. Няхай жыве і мацнее саюз сіл сацыялістаў і нацыянальна-вызваленчага руху — залог поспеху ў барацьбе народам супраць імперыялізму, за свабоду, нацыянальную незалежнасць, за мір і перамогу сацыялізму!
47. Няхай жыве баявы саюз сацыялістычных краін і ўсіх антыімперыялістычных сіл сучаснасці!
48. Пралетары ўсіх краін, яднайцеся!
49. Гарачае прывітанне народам маладых нацыянальных дзяржаваў, якія змагаюцца супраць імперыялізму, за ўмацаванне незалежнасці, за прагрэсіўны шлях сацыяльнага развіцця!
50. Гарачае прывітанне народам каланіяльных і залежных краін, якія вядуць гераічную барацьбу супраць імперыялізму і расізму, за сваю свабоду і нацыянальную незалежнасць!
51. Народы свету! Узмацняйце барацьбу супраць імперыялізму і фашызму, супраць імперыялістычных аграрыяў!
52. Брацкае прывітанне мужнаму в'етнамскаму народу, які вядзе гераічную барацьбу супраць агрэсіі амерыканскага імперыялізму!
- Няхай жыве міжнародная салідарнасць з в'етнамамі, які змагаюцца! Ганьба амерыканскім аграрарам!
53. Няхай мацнее і развіваецца салідарнасць савецкага народа з народам арабскіх краін, якія змагаюцца супраць змахаў імперыялізму, за поўную ліквідацыю вынікаў ізраільскай агрэсіі!
54. Няхай жыве ленинская знешняя палітыка Савецкага Саюза — палітыка міру і дружбы народаў, згуртавання ўсіх антыімперыялістычных мірапалюбных сіл у барацьбе супраць рэакцыі і вайны!
55. Няхай жыве Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — цвярдзіна дружбы і шчырага роднагаў нашай краіны, надзейнага апора міру і прагрэсу!
56. Пад сцягам марксізма-ленінізму, пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі — трыумф да новых перамог у барацьбе за перамогу камунізму ў нашай краіне!
57. Няхай жыве камунізм — светлая будучыня чалавецтва!

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА

АБ КАМСАМОЛЕ І МОЛАДЗІ

Як паведамлялася, у сувязі з 50-годдзем Вялікага Кастрычніка бюро ЦК КПСС у маі 1966 года абвясціла рэспубліканскі конкурс на лепшы твор літаратуры і мастацтва аб моладзі і камсамоле Беларусі. Мэта конкурсу — шырокае прыцягненне творчых работнікаў рэспублікі да стварэння зборніка аповяданняў і вершаў аб камсамоле і моладзі Беларусі на ўсім этапе камуністычнага будаўніцтва.

У журэ конкурс камсамольскіх арганізацый, тэорыімі саюзаў рэспублікі, рэдакцыямі часопісаў і рэдыё былі прадставілі творы музыкі, паэзіі, прозы, драматыргіі, работы тэатраў, скульптураў і архітэктараў.

Журэ адабрала для далейшага шырокага абмеркавання грамадска-наступныя творы, якія адпавядаюць умовам конкурсу: зборнік вершаў Р. Барадуліна «Неруш», зборнік вершаў Г. Бураўкіна «Дыханне», пазму Д. Бізалеў-Зягневай «Жыта», зборнік вершаў А. Вярцінскага «Тры цынікі», зборнік аповяданняў І. Навуменкі «Талпы юнацтва», зборнік аповяданняў М. Стральцова «Сена на асфальце», аповесці Б. Саванкі «Пакуль не развідуецца» і «Апошні і першы», зборнік аповяданняў І. Пашнінава «Сцяпан Жыхар са Сцешчы», спектакль «Выклік багам», пастулены Бе-

ларускім дзяржаўным ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга акадэмічным тэатрам імя Якія Купалы п'есе А. Дзялэндзіке, агітэатр «Усмешка» — самадзейны калектыв Палеца культуры заводу шпунчага валакна імя Куйбышава Г. Мегілёва, цыкл песень кампазітара І. Луценкі, прысвечаных тэме савецкага патрыятызму, прывесці помнікі і мемарыяльныя збудаванні, якія ўвасагляюць подзвіг савецкага народа, Ленинскага камсамола ў гады Вялікай Айчыннай вайны, устаноўленых на тэрыторыі рэспублікі (гэтары — архітэктары Л. Левін і В. Зенковіч, скульптары А. Анікейчык і Г. Мурамцаў).

БУДЗЕ ЖЫЦЬ У ВЯКАХ

Чвэртку стагоддзя назад на беразе Волгі, ля сцен Сталінграда, кілеў смяротны бой. Дзвесце дзён і начэй абароны горада змагаліся супраць адборных фашысцкіх войск. Яны не толькі высталі, але і перамаглі, здзіўлены ўвесь свет сваёй мужнасцю, непахіснай стойкасцю. Не толькі для сучаснасці, а і для нашчадкаў Сталінград застаўся ўвасабленнем беспрыкладнага подзвігу савецкіх людзей.

У імядзёлю, 15 кастрычніка, у горадзе на Волзе было вялікае свята. На легендарным Мамаевым кургане былі адкрыты вялікі помнік-ансамбль героям Сталінградскай бітвы.

У цяжкія дні вайны на Мамаевым кургане ішлі самыя жорсткія баі. Мамаев курган быў галоўнай вышынёй Радзімы. Тут сталі на-

смерць рускія і грузіны, беларусы і ўзбекі, украінцы і казакі — сыны ўсяго нашага шматнацыянальнага народа.

Іх бесмяротны подзвіг зарэкаваны ў бетоне. Вялікі помнік-ансамбль — шматгадовая праца яго аўтара, народнага мастака СССР Я. В. Вучыцка, соцыяльна-рэалістычнага мастака, скульптараў, мастакоў.

Адкрыццё помніка быў прысвечаны ўрачыстым мітынгам на плошчы Герояў. На трыбуне — таварышамі Л. І. Брэжнеў, А. М. Касцягін, М. В. Падгорны, міністр абароны Маршал Савецкага Саюза А. А. Грчэка, ваеначальнік, удзельнік Сталінградскай бітвы, прадстаўнікі грамадскага горада.

Міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза А. А. Грчэка, майстар волгаградскага заводу

З ЮБІЛЕЙНАЙ МАСТАЦКАЙ

А. КРОЛЬ. «Рашаючы дзень» (малас).

Леў ГІНЗБУРГ,
професар,
доктар
мастацтвазнаўства

СПЛАЎ ДУМКІ І МАЙСТЭРСТВА

САВЕЦКАЯ МУЗЫЧНА-ВЫКАНАУЧАЯ КУЛЬТУРА

Адным з яркіх праяўленняў савецкай культуры, якая атрымала сутэснае прызнанне, стала музычна-выканаўчае мастацтва. У наш час амаль нельга знайсці краіну, дзе б не канцэртавалі савецкія музыканты, або міжнародныя конкурсы, у якіх не ўдзельнічалі б выканаўчае моладзь.

Імя такіх выдатных савецкіх майстроў-выканаўцаў, як п'яніністаў Святаслаў Рыхтар і Эміль Гільельс, Якаў Зак і Якаў Філер, скрыпачы Давід Ойстрах і Леанід Ноган, віялічальніцы Галіна Вішнеўская і Ірына Архіпава, Зара Дадуханава і Тамара Мілашкіна, Іван Пятроў і Павел Ліпчыц, сімфанічны і харавы дырыжоры Югены Мравініскі і Генадій Раждэственскі, Кірыл Кандрашын і Югены Святлаваў, Аляксандр Свешнік і Барыс Аляксандраў — вядомыя ўсёму свету, як ярыя прадстаўнікі шматлікай арміі савецкіх артыстаў, арміі, адной «зорнай» якой з'яўляецца мастацтва, якое ісе людзям радасці і духоўнае ўзбагачэнне. Высокую ацэнку сусветнай музычнай грамадскай атрымлівае таксама савецкія аркестры, хоры, камерныя ансамблі, эстраднае выканаўства.

Савецкая выканаўчая школа ўспадкавала і творча развіла традыцыі рускай класічнай школы, заснаванай на прынцыпах рэалізму і народнасці. Носбітамі пераеманасці з'явіліся прадстаўнікі старажытнага пакалення савецкіх музыкантаў, многія з якіх стварылі свае школы. Гэта п'яніністкі Канстанцін Ігуменаў, Аляксандр Гольдвэйер, Генрых Нейгауз, скрыпачы Леў Цейтлін і Абрам Ямпольскі, віялічальнікі Антаніа Няжданава, Ісены Дзяржынская і многія іншыя майстры, якія выхавалі першыя пакаленні савецкіх выканаўцаў.

Савецкія музыканты-выканаўцы выступаюць як мастакі-прапагандаісты класічнай і сучаснай музыкі, несучы сваё мастацтва ў аддаленыя куткі краіны, у рабочыя, сельскія, студэнцкія клубы, удзельнічаюць у рабоце ўніверсітэтаў культуры і народных флармоні, памагаюць мастацкай самадзейнасці.

У мастацкіх конкурсах 20—30 гадоў вельмі стаюча правялі сябе савецкія прадстаўнікі. Пасля перамога міжнароднага конкурсу імя Фрадарыка Шапана ў 1927 годзе, калі савецкія п'яністы былі ўдастоены прэміяй — першай Леў Абраў, чвэртай — Рыгор Гінзбург, а Юры Брускоў, Дэмітрый Штакоўчыч — грамат, член журэ польскага кампазітара Караль Шыманоўскі пісаў: «Нельга проста паспедам, нават фурорам, то быў сучаснае пераможца шэсце, трыумф».

Жан Шобэ пасля Міжнароднага конкурсу імя Эжана Ізаў ў 1937 годзе пісаў: «СССР — адзіная краіна, якая паклапалялася аб сваіх маладых артыстах і забеспячвала поўную магчымасць іх развіцця». Тады нашы музыканты атрымалі пяць прэміяў і ў тым ліку першую — Давід Ойстрах.

А праз чвэрць стагоддзя сучаснынік Жан Шобэ, старшыня журэ Міжнароднага конкурсу імя імя, прафесар Жозеф Кальве, каментуючы перамогу савецкіх скрыпачоў на конкурсе — чатыры прэміі з шасці, — кажа: «Гэты фант гаворыць аб многім і перш за ўсё сведчыць аб беспрыкладнай перавазе савецкай скрыпачняй школы, якая здолела падтрымаць шчодрых выканаўцаў міжнароднага класа. Ён сведчыць таксама аб той вялікай адказнасці, з якой ставіцца ў Савецкім Саюзе да ўдзелу ў міжнародных музычных спаборніцтвах. Я мару аб такім часе, калі ў нас у Францыі маладыя таленты змогуць атрымаць такіх жа перавагі».

За чатыры дзесяцігоддзі савецкія музыканты і спевакі стаялі ў міжнародных конкурсах у Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Польшчы, Чэхаславацыі, Румыніі, Англіі, Італіі, Канадзе, ШВА, Францыі, Швейцарыі, Японіі і іншых краінах атрымалі каля 80 першых прэміяў.

Кіраўнік галоўных рэссы, што вызначаюць выканаўчы стиль савецкіх музыкантаў і спевакоў? Перш за ўсё — праўдывасць і глыбіня інтэрпрэтацыі, творчае раскрыццё задумы кампазітара, умённе знайсці і выявіць у выканавым творы яго гуманістычную і дэмакратычную сутнасць, шыра і пераконаўча дасяць яе да слухача.

Савецкую музычна-выканаўчую школу вызначае адзінства мастацкага і тэхнічнага развіцця музыканта. Дасканалая, адточаная тэхніка, прыгожае, задушаўнае гучанне выкарыстоўваюцца перадавымі савецкімі музыкантамі як сродак музычнай выразнасці ў адвядзенні са стылем выканавасці твора. За гады развіцця выканаўчае майстэрства набыло новы змест. Дэмітрый Штакоўчыч і гэтага паводу пісаў: «Бліскучыя віртуозна-нае тэхнікі п'яніста або скрыпача, якія адразу ж прымушае аб сабе гаварыць — гэта яшчэ не майстэрства, а... свабоднае валоданне тэхналогіяй свайго прафесіянальнага рамяства. Майстэрства ж

ЧАЛАВЕК, яго ўнутраны свет, яго адносіны да рэчаіснасці заўсёды былі і застаюцца асновай пошукаў у выяўленчым мастацтве. Родум мастака аб часе і аб сабе — гэты першы з усіх шматлікіх нас у творчых жывяцца. Гэта не азначае, што на палатне абавязкова павінен быць чалавек — пейзаж і іншы раз гаворыць пра чалавека значна больш, чым шматфігурная кампазіцыя.

На выстаўцы «Мастакі Беларусі — 50 год» мастакі пераходзяць прыцягваючы ўвагу твораў, аўтары якіх заклапочаны значнымі праблемамі жыцця, бяруць чалавека ў шырокіх і шматгранных сувязях са светам, раскрываюць грамадскія аблічча нашага часу.

Прыўзняты, маштабны, а сказаў бы нават — манументальны чалавек у палатнах М. Савіцкага.

Карціна «Добрахотнікі», Рабочыя записваюцца ў Чырвоную Армію. Стаяць у чарзе да стала. Людзі з вялікім натужджанымі рукамі. За знемным спакоем кожнага — унутраны неспакой. А як глядзіць на добрахотнікаў камандзір, што сядзіць за сталом, які ўжо зведзе да таго, што яшчэ прадстаць зведзець ім...

Арыгінальнае кампазіцыйнае вырашэнне палатна. За знешняй статнасцю ў ім многа руху.

«Партызанская мадонна». Высабароднасць мадэрнізму — яму мастак складае суровыя пазычкі гімн. Жанчына глядзіць вам проста ў вочы, нібы кажа: я даю жыццё, на маіх руках спайонна спіць дзіця, але калі спатрабіцца, яны могуць узліць зброю...

«Аршанскія партызаны». Трывога атакі. Напружанасць людзей у баю, калі кожную хвіліну падцерагае смерць, а трэба ісці, бо кіліа абвазак перад роднай зямлёй...

«Партызаны. Елкада». Пахаванне загінуўшых дзяцей. Гэта самае страшнае, калі на вайне гінуць дзеці. М. Савіцкі стварыў не толькі рэзкім чарна-белым загінуўшым, але і гімн нескаронасці жывых...

Дарчы, можна пацужу самыя розныя меркаванні адносна таго, як напісаны ў гэтай карціне твары персанажаў. Аж да абнававання, што мастак сьняжае аблічча чалавека. Думаецца, для гэтага няма ніякіх падстаў. У карціне неспадчана вуглаваты абрысы фігур, суровая колерная гама, якая амаль на мяккіх графіці. Імяна такім шляхам М. Савіцкаму ўдзяцца з вялікай слай перадаць стан чалавека, ахоплага вялікім горам, і выразае выказаць думку аб нескаронасці народа.

Маштабнасць уласціва М. Савіцкаму не толькі тады, калі ён кладзе ў аснову карціны маштабны падзеі, калі, як гавораць, і сама тома памагае. Вось «Ураджай». Здавалася б, звычайная, будзённая замалеўка. Трое ў кузавах аўтамабіляў, напоўненым збожжам. Едуць. Маўчаць. Кожны задумвае пра нешта сваё. Рукі перапрацоўч, перасыпаюць зерняці.

Проста быццам бы замалеўка. Але яны акрылае яна шырокі свет. У ёй — веліч чалавеча працы, горадасць хлебараба

У ЦЭНТРАХ — ЧАЛАВЕК

І яшчэ многае, што выклікае на глыбокі роздум.

Паказваючы сваіх герояў у самых розных абставінах, мастак быццам ставіць пытанне: на што ты здольны, чалавек? Раздумваючы над адвечнымі праблемамі жыцця і смерці, прызначэння чалавека, ён сцвярджае ў чалавек актыўны пачатак — адказнасць за ўсё, што дзеіцца на зямлі.

Амаль кожны, хто бывае на выстаўцы, спыняецца ля палатна В. Грынькі «Салдаты». Трое сяброў, мабыць, колішніх аднапалчан, прыйшлі памінуць тых, хто загінуў на вайне, прыйшлі на поле, дзе некалі грывеў бой.

Усё на палатне вельмі звычайна і проста. Дык чаму ж так сціскаецца сэрца? Адкуль з'яўляецца высокая трагічная нота, якая запаўняе ўсёго цябе?

Трое ветэранаў на ўвесь рост узвышанага над лініяй гарызонту. Яны звычайныя, але і велічныя, простыя салдаты ў цывільным. Салдаты мінулае вайны. Яны стаяць у жалобным маўчанні на былым полі бою, як жывыя помнікі...

СЕННЯ мастак паглыблена даследуючы чалавечы характар — ва ўсёй яго складанасці, ва ўсёй шматграннасці праўдзінна. Усё менш палітоўна, у якіх вобразы вырашаліся б прасталінейна, нейкай адной рысай. Сёння мастак імкнецца раскрываць складаны маральна-этычныя праблемы, драматызм канфіктаў і іх прыроду.

Такі прыступак падыход да аналізу жыццёвых з'яўленняў новым творам А. Малішэў-

скага — «Ф. Э. Дзяржынскі. Да новага жыцця!» «Пасляваенны год».

У першым з названых твораў самае цікавае — вобраз Дзяржынскага. Дзяржынскі знешне спакойны, быццам думае пра нешта сваё, быццам чакае адказу ад юнака, што павінен прыняць істотна важнае ў жыцці рашэнне. Успамінаюцца словы «жалезнага Фелікса»: «Я вымушаны быць жорсткім». Жорсткім насуперак сваёй натуре гуманіста, натуре лярва. Тут, на карціне, ён задумана-па-

скага — «Ф. Э. Дзяржынскі. Да новага жыцця!» «Пасляваенны год».

Некалькі іншых, чым у М. Данцыга, паварот той самай тэмы (азізнання народа, калектыву ў барацьбе) у палатне Л. Шчэголева «Мае нарадзінае». У аснове тэматы творы — трохі нечужыя, трохі незвычайнае: у баявым похадзе нарадзіўся чалавек. Тут таксама выразная рэалістычная сімволіка: людзі абароніць новае жыццё, будучыню. Усе сродкі ў палатне падпарадкаваны яго амадыянальнаму пульту — агульнаму парыву людзей застаньці сабой ад небяспекі новае жыццё, перадаючы азідзінства калектыву. І строга рытмічная ўзаемазалежнасць частак кампазіцыі, і рух ветру, і ўршце рух пэндла мастака — усё гарманічнае. І ўсё ж, на мой погляд, твор загучаў бы мацней, калі б мастак на першым плане даў на тварах асобных персанажаў больш дакладна, больш глыбока псіхалагічныя акцэнт.

СТОТНАЕ ў душы герояў праз канкрэтныя індывідуальныя характары выяўляюць — кожны па-свойму — і М. Савіцкі, і В. Грынька, і А. Малішэўскі, і многія іншыя мастакі. У той жа час нашы жывяцца імкнучыся не выйсці за межы аднаго палатна, падсціць да адлюстравання велічч, мунасці, сілы, высакоронасці душы народа. Менавіта народ — герой палатна М. Данцыга «Беларусь — маці партызанская».

Міма разбуранага ворагам жытла праходзіць народныя сімвалі, праходзіць старыя і дзеці са спаленых захопнікамі вёска. У іх рухачыцца — будучая перамога. Сама Беларусь узнялася на барацьбу з ворагам. Выразны тут абгулены вобраз народа. Бясконнасць, сіленасць людскага патокі, уражанні чаго ўдалося дасягнуць мастаку, нібы сімвалізуюць нескаронасць народа, яго волю да змагання...

Палатно М. Данцыга мае многія варыянты. Паспяхова выяўляе мастак рэалістычную сімволіку. І ўсё ж, наблізіўшыся да перадач маштабнасці пачуццў народных, М. Данцыг шмат у чым не даў у выразненні сваёй задачы да канца. Бракуе твору палатнасці — неадольнага актыва ўражання розныя часткі палатна, сувязь паміж імі, па сутнасці, чыста знешняя. Пластины характарыстычна пасообны людскіх груп не заўсёды падмацавана псіхалагічна. Паколькі палатно не чыста манументальнае, а нездае на мяккі памір манументальным і станковым жывяцца, мне здаецца, варта было больш ярка выявіць перажыванні найбольш важных персанажаў.

Некалькі іншых, чым у М. Данцыга, паварот той самай тэмы (азізнання народа, калектыву ў барацьбе) у палатне Л. Шчэголева «Мае нарадзінае». У аснове тэматы творы — трохі нечужыя, трохі незвычайнае: у баявым похадзе нарадзіўся чалавек. Тут таксама выразная рэалістычная сімволіка: людзі абароніць новае жыццё, будучыню. Усе сродкі ў палатне падпарадкаваны яго амадыянальнаму пульту — агульнаму парыву людзей застаньці сабой ад небяспекі новае жыццё, перадаючы азідзінства калектыву. І строга рытмічная ўзаемазалежнасць частак кампазіцыі, і рух ветру, і ўршце рух пэндла мастака — усё гарманічнае. І ўсё ж, на мой погляд, твор загучаў бы мацней, калі б мастак на першым плане даў на тварах асобных персанажаў больш дакладна, больш глыбока псіхалагічныя акцэнт.

У самім характары людзей нашай эпохі, асветленай ідэямі веча маладога Кастрычніка, — і М. Савіцкі, і В. Грынька, і А. Малішэўскі, і многія іншыя мастакі. У той жа час нашы жывяцца імкнучыся не выйсці за межы аднаго палатна, падсціць да адлюстравання велічч, мунасці, сілы, высакоронасці душы народа. Менавіта народ — герой палатна М. Данцыга «Беларусь — маці партызанская».

Глыў у гуморы, прыўзняты, гэты малады і добравычлівы, фразы і біякі кожнаму з нас, па-маладому азідзінны. Ён, мабыць, толькі што спрытаўся. У маладой кампаніі адчуў і сабе маладзейшым. Ленінская добравычліва, якая не даруе, ад-

нак, памылак, ленінская мудрасць, якая жывіцца верай у тое, што моладзь прабецца праз уславія спрытны, але творчыя пошукі ў жыцці і ў мастацтве да самага перага шляху. Вось прыбрана, кола асацыяцый, якія абуджае ў карціне У. Стальмашонка дарогі і блізка кожнаму вобразу. Карціна «Вхутэмас» выклікае спрэчку: надта ж азідзіннае таго-сяго ўбывае знешняе непадабенства галоўнага героя з нашым уяўленнем аб ім. Але прыгледзецца ўважлівай, і вы ўбачыце тут праду характара, праду жыцця. Прыўзняты настрой гатага палатна. Прыўзнята і колерная гама. Выразна выяўлены стан персанажаў. Есць такт і есць падтэкст...

ЗРАЗУМЕЛА, названымі карцінамі не вызірваюцца на выстаўцы творы, у цэнтры якіх — увага да чалавека, увага да псіхалогіі, настойлівае імкненне прабецца да глыбін душы героя... Чалавеказначная задача па-рознаму, але выразна выяўлена і ў пейзажах В. Ціркоў і І. Басава, і ў карціне «1941 год» Ф. Дарашэвіча, і ў партрале «Наташа» А. Мазалева, і ў «Нарачанскай былі» Я. Давыдовіча, і ў трышці Я. Зайцава «Мая рэспубліка ў гады Айчынай», і ў творах Н. Воранава «Беларусь, За Уладу Светага» і «Да вясны». Тама чалавек адмыслова гучыць у такіх розных па амадыянальнаму напуўненню і такіх змястоўных нацюрмортах, як «Хлеб» Г. Вапчаркі і «На рабочым сталі» В. Жолта. У межах дэкаратывна-манументальнай работ А. Кішчані «Дзяўчына са сланечнікам» і Г. Вапчаркі «Нескароная» таксама выразна псіхалагічныя акцэнт.

На жаль, нярэдка бывае і так, што мастакі багачэйшымі магчымасці жывяцца спрытаўся ў карціне на натуралістычнае апісанне інтэр'ера ці акстар'ера, адзінна, рачу, акцэнтуючы па-за увагай характары, пацучы. Халадок сузральнасці, нявынашасць вобразаў асабліва засмучаюць тады, калі брацца грамадска значная тама. Вось, напрыклад, «Сыны» М. Залознага. Душэўны стан персанажаў абедзінна. Анадымічным халадом павявае і ад такіх работ, які карціна А. Шыбнёва «Ленін у Кастрычніку», хоць есць у ёй і прыватныя ўдчы (позірк Дзяржынскага, імклівасць руку масы).

Выстаўка пераконвае, што імкненне павыць жывяцца стварае яркія, шматгранныя вобразы вячаеца ўдчы тады, калі ўсе сродкі іх майстраванне падпарадкаваны адлюстраванню ўнутрана складаных характараў, значных праблем жыцця.

Уладзімір БОЙКА.

Ларысу Шэлак часта можна бачыць у Халкоўскай сельскай бібліятэцы Барысаўскага раёна. Прыходзіць яна сюды не толькі ўзяць цікавую кнігу, падарэць літаратуру для чарговай лекцыі, і дапамагчы бібліятэкару аформіць кніжныя вітрыны, паліцы, выстаўкі.

ДЗВЕРЫ У ДЗІВОСНЫ СВЕТ

Іх шмат цяпер працуе ў нас, рэдкаў эстэтычнага выхавання, асабліва дарэчна для тых, хто хоча адчыніць дзверы ў дзівосны свет мастацтва. Народныя ўніверсітэты культуры маюць ужо сваю гісторыю. У іх есць і свой вопыт, і свае праблемы.

У Дубровіце Віцебскай вобласці ўніверсітэты культуры ўзначальвае загадчыца раённай бібліятэкі Зінаіда Ісаева. Мы разгаварыліся з ёю аб справах ўніверсітэта, і яна азідзінна.

Пытаньняў у мяне было шмат: колькі гадоў працуе, які праходзіць заняты, хто наведвае іх?

Ісаева на ўсё адказвала дзелавіта і трыгоўна. Адукацыя, што яна ведае і любіць ўніверсітэт. Непрыкметна размова зайшла пра вучэбныя праграмы. Зінаіда Сіпапануна даласта з шэфства стала доўгі ліст паперы і паклала перад мной. Гэта — праграма, па якой працаваў універсітэт у мінулым навуковым годзе. Усе заняты праходзілі дакладна па намечанаму плану, ні разу не зрываўся, слухачоў збіралася многа. Але мяне цікавіў больш змест. А тут было над чым задумацца.

З 11 заплаваных і працэнтных лекцыяў на факультэце мастацтва добра палавіна не мае ніякага дачынення да мастацтва. Тэматыка выпадкова. Да таго ж многія лекцыі чыталіся ў Дубровіце і раней. Яны па-свойму цікавыя, суправаджаліся фільмамі, канцэртнымі праграмамі. Але што новае прынеслі ўніверсітэт у культурнае жыццё раённага цэнтру? Можа толькі пастаянны склад слухачоў...

Праблемай нумар адзін назвала мне ў Віцебскім абласным таварыстве «Веды» вучэбныя праграмы для ўніверсітэтаў культуры, хоць нехта скажаць, каб на іх не звярталі ўвагі. Ва ўсё раённая і гарадская аддзель культуры ўжо колькі гадоў рассяляюцца вучэбныя праграмы па ўсіх відах рускага, замежнага і савецкага мастацтва, па беларускай музыцы, тэатру, кіно і жывяцца. Праграмы выдадзены секцыяй літаратуры і мастацтва Рэспубліканскага грамадскага савета народных ўніверсітэтаў. Можна скарыставаць і серыі брашур «У дапамогу народным ўніверсітэтам культуры», вучэбна-тэматычныя праграмы, што выдаюцца Усеаюным таварыствам «Веды».

Зразумела, кіраўнікі ўніверсітэта павіны ўносіць у іх карэктывы, улічваючы мясцовыя ўмовы і магчымасці. Але часта падыходзіць чым да складання сваіх праграм прымытны, выбіраюць тэмы выкладчыкаў — з тых, якія лягчэй падрыхтаваць ці якія ўжо гатовы. Рэдка падыходзіць да слухачоў дыягностычна, маля арыентацыя на канкрэтную аўдыторыю. А гэта вельмі важна.

Сакрэт жыццядзейнасці Жмураўскага сельскага ўніверсітэта Рэчыцкага раёна я выраз у тым, што актывнасць яго добра вядоўць аўдыторыю, яе запатрабаванні, культурны ўзровень. Менавіта гэта дапамагло ім правільна вызначыць профіль свайго ўніверсітэта. Арганізатары ўніверсітэта разумюць — для слухачоў, якія ўпершыню

прыйшлі да іх, вятлі свет мастацтва ўзбуджае надзвычай складаным, цяжкім для разумення і рыхтаваць слухачоў для самастойнага ўспрымання твораў літаратуры, музыкі, жывяцца тэра спавала.

Прагледваючы планы ўніверсітэта за многія гады яго існавання, я не магла не звярнуць увагі на той факт, што праграма кожнага наступнага навучнага года значна больш складаная, чым папярэдняя, ладна развівае ўжо дасягнутае.

«А што робіць далей?» — можа спытаць чытач. — Слухачы ўжо атрымалі пэўную сістэму ведаў, навулівыя разуменне твораў мастацтва, значна, можна лічыць імя выкананай? Безумоўна, не, спыняцца нельга. Мастацтва будзе раскрываць свае таямніцы і далей, бо гэта крыніца, якая ніколі не высяхае. Акрамя тэарэтычных ведаў, слухачы народных ўніверсітэтаў, мажліва, захочуць набыць яшчэ і практычныя навыкі. Невыпадка на базе многіх ўніверсітэтаў ствараюцца разнастайныя гурты, студыі, клубы аматараў мастацтва і г. д.

Прыгледзецца гурток выяўленчага мастацтва ў Лоеве. Яго ўдзельнікі, наведваючы заняты ва ўніверсітэце, знаёмяцца з творчасцю буйнейшых мастакоў, скульптараў, архітэктараў, а ў гуртку з ахвотай пад кіраўніцтвам выкладчыка вучацца валодаць пэндлам і алоўкам. Многія з іх ужо нярэдка пішучы маслам.

Хочацца падкрэсліць, што асабліва ўвагу трэба звяртаць на падбор выкладчыкаў, на пошукі новага. Во ўдзельніцы «Веды»? Пачынае пачынаць універсітэт культуры, і людзі захоплены агульнай справай, кожны стараецца зрабіць нешта карыснае. А прыедзе праз год-два — знік агецкіх ініцыятыў. Слухачы гавораць пра свой ўніверсітэт абмянава, заняты правядзюцца час ад часу.

На апошнім Усеаюным сямінары-нарадзе рэктараў і лектараў народных ўніверсітэтаў культуры гаварылася аб новых ініцыятыўных формах работ, аб тым лепшым, што ўзята на ўважанне ў рэспубліках і абласцях нашай краіны.

У прыватнасці, увагу ўдзельнікоў сямінара прыцягнуў вопыт нашай Беларускай дзяржаўнай філармоніі. У пачатку кожнага навучнага года ўсе абласныя ўпраўленні культуры пераводзіць на разнак флармонію пэўную суму грошай — і ў вобласці прыязджае канцэртна-лекцыяныя брыгады, у якіх уключыцца лектары, павышчыць выканавыця. Яны выступаюць у гарадах і вёсках, на прадпрыемствах, у нагласах, саўгасах. Некаторыя лекцыя-канцэрты абдынаюцца ў сельскіх ўніверсітэтах. Добрая справа? Безумоўна. Але чаму паміж універсітэтам культуры і флармоніяй устаўляюцца ў асноўным адносны заўначны і пастаўшыя, якому, зрэшты, усёроўна — для каго выконваюць заказ? Во адна і тая ж лекцыя-канцэрт у адным месцы неабходна, а ў другім проста неабходна. Гэта ж вельмі крыўдна, калі бывае, што затрачваюцца вялікія сродкі, а мэта не дасягаецца.

Пачаўся новы навучны год. Адбыліся першыя заняты ва ўніверсітэтах. І трэба зрабіць усё, каб сёлета гэтыя важнейшыя аспрэды астаўнага выхавання працавалі на поўную сілу.

Л. ГРЫЦКЕВІЧ,
метадзіст Рэспубліканскага
метадчнага кабінета
культасветработы Міністэрства
культуры БССР.

3 ПОШТЫ АІМА

БРЭСЦКАЯ КЕРАМІКА ПАВІННА ЖЫЦЬ!

Неверагодна, але факт: на Брэсцкай фабрыцы сувернаў плануецца зламаць наядуна змандрываныя горны і іншыя прылады для абалвавання керамікі.

Раскажам усё па парадку. У Брэсце быў створаны камбінат будзённых матэрыялаў. Аднак высветлілася, што для вытворчасці будзённых керамікі не хапае мясцовых матэрыялаў, і памяшканні камбіната перадалі Брэсцкай фабрыцы сувернаў. Разам з іншымі відамі мастацкай прадукцыі фабрыка магла б цяпер выпуснаць і мастацкую кераміку. Здавалася б, усё лудоўна. Але кіраўнікі фабрыкі пры падтрымцы ўрадавай мастацкай прамысловасці настойваюць на пераабсталяванні керамічнага цэха.

Навошта, разважаюць яны, «разводзіць» у лапулярным цэнтры турызму «бруд» — Брэсту патрэбны толькі «чыстыя» рамствы. Што ім да інтэрэсаў тых жа турыстаў, якія хочучы набыць традыцыйныя народныя сувеніры — адзіныя славуты на брэсцкай зямлі мастацкае ткацтва, пляценне, разбў на дрэву і кераміку. Не надта і турбуе і тое, што ва ўсёй рэспубліцы, вядомай высокім майстраваннем народнай мастацкай керамікі, сёння толькі

два керамічныя цэнтры: Івянец (фабрыка мастацкай керамікі) і Барысаў (керамічны цэх). У праціўнікаў керамікі на Брэсцкай фабрыцы сувернаў есць яшчэ аргумент. Яны кажуць: на Брэсціне няма якасных гліны. Не бяруць сцвярджаць, ці есць на Брэсціне гліна для вытворчасці будзённых керамікі, а што дачычыць гліны для мастацкай керамікі, магу спасылацца на факты.

Брэсціна здаўна славіцца лейнай у рэспубліцы ганчарнай глінай. І запасы яе — немалыя. Зусім нядаўна, у пядзесціх гады, тут рабілі ціваныя гліняныя цацкі — арыгінальныя коўкі і мядзведзі (майстрых К. Ігнільскага, арнаментаваныя люлькі (В. Басава). Стваралі на Брэсціне і дробную настольную скульптуру стандартнага характара. Вядомы арыгінальны статуэткі майстроў В. Зайца, П. Вячаркі і іншых. Асабліва цікавыя работы П. Вячаркі «Ганчар», «Каваль». Выраблялі і збаны ў выглядзе барана, чарніліцы з лямбам і іншыя рэчы.

У горадзе Століне ўстаноўлены помнік байцам і партызанам, якія загінулі ў гады Вялікай Айчынай вайны — двухфігурная кампазіцыя, выкананая ў кераміцы.

ры Я. Кідусь (цяпер саліст Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлы БССР), А. Цялятніцава (цяпер салістка Беларускай дзяржаўнай філармоніі), І. Шыкунова (цяпер салістка тэатра оперы і балета Беларускай ССР), Н. Рачуэў (цяпер саліст Пермскага тэатра оперы і балета) і іншыя. Аб спектанлях студэнтаў не раз пісалі праса, не без падстаў студыю часам называюць малым оперным тэатрам.

Здавалася б, усё ідзе добра. Але... Нельга не расказаць і пра нашы беды.

А перад гэтым хочацца сказаць некалькі слоў пра студыю пры Львоўскай дзяржаўнай кансерватарыі, створаную адначасова з нашай. Студыя ў Львове атрымала настайную сцэнічную пляцоўку (яна араўдэе памяшканне тэатра), мае магчымасць рэжысраваць і даваць спектаклі ў любви, зручны для яе час. Круглы год працуюць штатны хор і штатны аркестр. Дзякуючы гэтаму, студэнт тэатр можа наладзіць 25—30 спектакляў у год. Пры опернай студыі праходзіць практыку студэнт дыржорскага аддзялен-

ні ў якіх іншых раёнах Беларусі не сустракалася і спецабліва тэхніка роспісу керамічных вырабаў чырвонымі ангобамі, якая ў пядзесціх гады ўжывалася на Брэсціне, (Гароднае, Пагос). Між іншым традыцыя работы ў гэтай тэхніцы майстры Гароднага захавалі, пачынаючы з XVII стагоддзя. І сёння ў гэтым сяле працуюць чатыры надомнікі.

У Ружанах і Пагосце да канца пядзесціх гадоў выраблялі чорналічаную арнаментаваную кераміку, якая таксама не сустракаецца ў іншых раёнах рэспублікі.

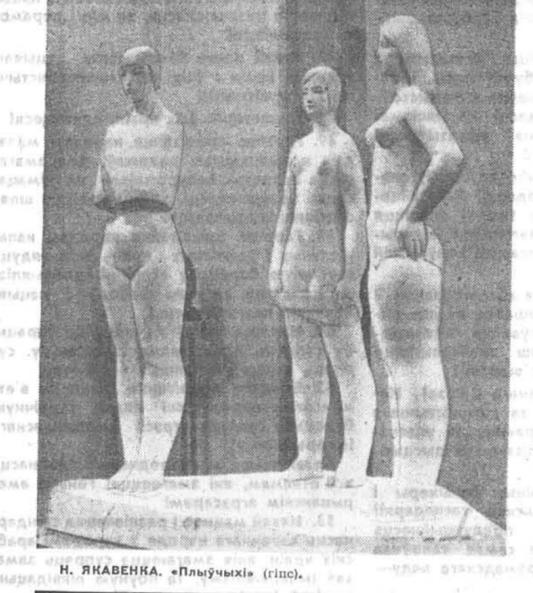
Багатыя нацыянальныя традыцыі ў галіне керамікі сёння выкарыстоўваюць у сваёй творчасці мастакі-прафесіяналы — набыла вядомасць кераміка Івянецкай фабрыкі.

З усёй ідэюнасцю вынікае з гэтага вывад: керамічны цэх пры Брэсцкай фабрыцы сувернаў мог бы абдынаць прафесіянальных мастакоў, якія працуюць у галіне дэкаратывна-прыкладнага мастацтва, народных умельцаў і майстроў-надомнікаў не толькі Брэста, але і ўсёй вобласці. Гэта дазволіла б стварыць разнастайныя па жанрах, тэматыцы, тэхніцы вынавання керамічных сувеніраў, адольныя прынесці славу Брэсціне.

Абсалютна ясна, што нельга дамаць горны на Брэсцкай фабрыцы сувернаў. Брэсцкая кераміка павінна жыць!

Ф. ВАЛАДЗЬКО.

3 ЮБІЛЕЙНАЙ МАСТАЦКАЙ

Н. ЯВЕННА. «Плюшчыкі» (гліна).

НАШЫ МАЙСТРОБ МАСТАЦТВА ...МУЗЫКА ЮРЫЯ СЕМЯНЯКІ

У апошні час мы настолькі прывыклі да гэтых слоў, што нават не ўважваем сабе беларускага канцэрта, дзе б не называліся імя кампазітара, не звычаліся яго песні. І ўсё ж ім гэта не музычным небесіце ўзійшо не так дзіва. Не памытка, праўда, пры імені кампазітара абавязкова ставіць «самадзейны», каб, не даючы, не педуналі, што аўтар — прафесіянал, і хоць у наш час стаць

прафесіяналам куды лягчэй, чым небыць кампазітэрскай дар, усё ж збіць «самадзейны» яшчэ пэўны час будзе абавязкова гучаць пры ўпамінані імя аўтара. Пэўнай эпітэ забудуць, а пакулі што ўпамінаць, нібы дзеля падстрэўкі таленту: хто ведае, куды сігане яго крывя.

А слухач, уршце, мала цікавіць клопаты фармальныя. Ён ужо срдцам прыняў і палюбіў прывываючы і шыроку мелодыю «Ой шумяць ласы зялёныя» на словы паэта Сіткоўскага. І яна шырока гучыць па радыё, у сямдзёнайсці і нават за бяседным сталом, калі пачаў некай там чаркі чалавек шукае выйсця сваім пачынам.

Я не знаю, як для каго, а для мяне з песняй «Ой шумяць ласы зялёныя» і пачаўшы новы кампазітэр, вельмі шыры ў сваіх пацучах і з вельмі светлым успрыманнем жыцця. Ён настолькі ўлюбё-

ны ў наваколны свет, што ўсё яму яшчэ бачыцца пераважна ў вясёлкавых фарбах, усё ўспрымалася ўзнісла, чыста, як і нележыць воіну, каб прайшоў палавіну Еўропы, каб прынесці свайму краю мір і спакое, каб у песні «Дняпро» словам Адама Рускага завячыць і ад сабе:

